

MARGARITA MORRIS

PORTOCALE
PENTRU
CRĂCIUN

Dincolo de Zidul Berlinului

Traducere din limba engleză și note de
Dorina Tătăran

CORINT
FICTION

Redactare: Mihaela Sofonea
Tehnoredactare: Valentina Dobrescu
Ilustrații copertă: Steve Morris

ORANGES FOR CHRISTMAS by Margarita Morris
Copyright © Margarita Morris, 2013
All Rights Reserved.

Acest roman este o operă de ficțiune și, cu excepția cazului în care este vorba despre fapte istorice, orice asemănare cu persoane reale, în viață sau decedate, este pur întâmplătoare.

Toate drepturile asupra acestei ediții
aparțin CORINT FICTION,
un imprint al CORINT BOOKS,
str. Mihai Eminescu nr. 54A, București.
www.edituracorint.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
MORRIS, MARGARITA

Portocale pentru Crăciun. Dincolo de Zidul Berlinului /
Margarita Morris ; trad. din lb. engleză de Dorina Tătăran. -
București : Corint Fiction, 2022
ISBN 978-606-088-147-6

I. Tătăran, Dorina (trad.)

821.111

1

DUMINICĂ, 13 AUGUST 1961

Sabine

Deschid ochii și văd pe cineva care atârână cu capul în jos, zâmbindu-mi larg.

Agilă ca o pisică, Brigitta coboară de pe patul de deasupra și smulge pătura de pe mine.

— *Komm, Sabine. Steh auf!* Haide, Sabine. Ridică-te!

E nerăbdătoare. Amândouă suntem. Nu l-am mai văzut pe Dieter, fratele nostru mai mare, de... cât timp a trecut? Șase săptămâni? Mai degrabă de două luni, acum, că mă gândesc mai bine. Da, a fost la mijlocul lui iunie, înainte de terminarea școlii. De când locuiește și lucrează în Berlinul de Vest, nu-l mai vedem atât de des. În timpul săptămânii noi suntem la școală, iar în majoritatea weekendurilor el lucrează până târziu, la Hotel Zoo. Dar nu și astăzi.

Brigitta mă apucă de mâini și mă trage jos din pat.

— Bine, bine. Mă ridic.

Simt linoleumul rece sub picioare. E încă devreme. Mă uit la ceasul deșteptător, care stă pe comoda veche. Șase și jumătate. Dar, prin crăpătura dintre draperii, zăresc deja

o rază de soare. O altă zi călduroasă; vreme perfectă pentru plajă și picnic.

— Cu ce să mă îmbrac? o întreb pe Brigitta, care și-a pus deja fusta albastră de vară și trage pe ea bluza albă.

Deschid ușa dulapului, care scârțâie în semn de protest, și mă gândesc ce opțiuni am. Nu sunt multe. Fie rochia albastră cu buline albe micuțe, fie cea galbenă, veselă ca o floarea-soarelui.

— Ia rochia galbenă, îmi zice Brigitta. O culoare veselă, pentru o zi veselă.

Scot rochia de pe umeraș.

— Mă întorc într-un minut.

Pășesc pe vârfuri pe coridor, până la baie, să nu o trezesc pe mama.

Planul este ca eu și Brigitta să luăm un S-Bahn până la Hauptbahnhof, în Berlinul de Vest, să ne întâlnim cu Dieter și apoi să mergem la lacul din Wannsee. Dieter a zis că o s-aducă el tot ce trebuie pentru picnic, deoarece în Berlinul de Vest se poate cumpăra mâncare mai bună – portocale și altele de felul ăsta. În plus, e mai bine să nu transporti prea multe atunci când călătorești din Est în Vest – trezește suspiciunile polițiștilor de frontieră. Oamenii cu valize sunt coborâți din trenuri și interogați. Ei cred că oricine are mai mult decât o geantă de mână încearcă să părăsească definitiv Estul. Cu siguranță, un coș de picnic ar stârni suspiciuni.

Deschid robinetul și apa țâșnește, împruscând. Instalațiile sanitare din apartament sunt capricioase. Nu vreau să risc s-o trezesc pe mama cu trosnetele care se aud din țevi așteptând să vină apa caldă, așa că mă stropesc rapid cu apă rece de la chiuvetă și mă șterg. Îmi pun rochia galbenă și o urmez pe Brigitta în bucătărie.

E în picioare pe un scaun, să poată ajunge la jumăta-tea de *Schwarzbrot* rămasă în dulap. Mi-o dă mie, iar eu tai două felii din pâinea densă, neagră. Nu avem unt pen-tru ea. Am fost ieri la magazin, dar Frau Maier mi-a spus că untul s-a terminat și nu știe când vor primi. Mâncăm pâi-nea goală, privind pe fereastră la strada pustie, aflată cinci etaje mai jos.

Din obișnuință, întind mâna spre butonul radioului. Îmi place să ascult RIAS, Radio in the American Sector, chiar dacă, drept vorbind, este ilegal să faci asta în Berlinul de Est. Dar apoi mă gândesc la mama, la cât de obosită părea când a venit aseară de la fabrică și nu mai pornesc radioul. Are nevoie să se odihnească. Seara trecută, ne-a spus să ne distrăm și că îi transmite lui Dieter dragostea ei. Speră ca el să își facă timp să ne viziteze în curând.

Brigitta strânge masa, iar eu aduc *Personalausweise*, căr-țile de identitate, pe care fiecare cetățean trebuie să le aibă la el în permanență.

— *Fertig?* întrebă Brigitta, când mă întorc. Gata?

Încuviințez din cap.

— Să mergem.

Deschide ușa apartamentului și ne strecurăm afară, pe palierul întunecos.

Dieter

Întinse pe masa din bucătărie, arată ca un festin. Mă mai uit o dată la toate, să mă asigur că nu am uitat nimic. Șase chifle de la brutărie, calde încă. Brânză Emmental. Opt felii de șuncă afumată. *Apfelstrudel*. Banane și portoc-ale – un răsfăț rar pentru Brigitta și Sabine. Limonadă. Și *Schokoladenkuchen* – tort de ciocolată, pe care l-am copt

chiar eu. Sabine o să fie impresionată de noile mele abilități culinare. Nici măcar nu poți cumpăra ciocolată adevărată în Berlinul de Est. Cât despre banane și portocale, ei bine, probabil că majoritatea oamenilor au uitat cum arată.

Încep să împachetez mâncarea în coșul de picnic și pun chiflele într-un șervet curat, să se păstreze proaspete. Mă întreb ce fac Sabine și Brigitta în clipa asta. Pun pariu că sunt deja pe drum. Brigitta se trezește întotdeauna în zori și nu o să vrea să piardă niciun minut din ziua de azi. Pun chiflele pe fundul coșului, iar șunca și Emmental-ul deasupra. Abia aștept să vadă mâncarea asta. Vor trebui să ia ceva pentru mama – adoră portocalele proaspete. Și o felie de tort de ciocolată.

Gândindu-mă la mama, mă simt un pic vinovat. E prima mea duminică liberă după mult timp și ar fi trebuit să-mi vizitez familia, în Berlinul de Est. Dar Sabine și Brigitta își doreau foarte mult să mergem la lacul Wannsee și trebuie să o facem cât mai ține vremea bună. Desigur, ar putea veni și mama, dar Sabine a spus că ea va vrea să se odihnească, după o săptămână grea la fabrică. Mă întind peste masă după banane și le strecor într-un colț al coșului. Îmi spun că o s-o vizitez pe mama în Berlinul de Est în septembrie. Și de Crăciun, bineînțeles.

Așez cu grijă tortul de ciocolată în coș și aranjez portocalele în jurul lui. Hotărârea s-o vizitez pe mama în septembrie îmi atenuază sentimentul de vinovăție și mă simt din nou încântat că Sabine și Brigitta mă vizitează ele pe mine și nu invers. Adevărul e că, atunci când mă gândesc la vechea mea casă din Berlinul de Est, îmi pare că e o altă țară, o altă lume, chiar dacă este doar cealaltă jumătate a orașului în care încă locuiesc. Dar în niciun caz nu m-aș întoarce acolo. Comuniștii din Est vorbesc despre construirea unui

viitor mai bun pentru toată lumea – locuințe, educație și așa mai departe; în realitate, însă, vor doar să controleze viețile oamenilor. Nimeni nu are voie să critice partidul. Dacă o faci, ești închis. Își spionează tot timpul propriii cetățeni. Cine poate trăi într-un astfel de loc? Ei își spun democrați, dar asta e o glumă. Cum poate să fie democratică o țară, atâta timp cât există un singur partid? Celelalte partide sunt acolo doar de formă – marionete ale comuniștilor. Aici, în Vest, nu numai că avem o democrație reală și libertatea de a spune ce gândim, dar pe Ku'damm avem magazine, restaurante, baruri și cluburi de noapte, pe care majoritatea berlinezilor din Est nu și le-ar putea imagina nici în cele mai nebunești vise.

Îmi repet toate astea de fiecare dată când mă gândesc la decizia mea de a mă muta în Vest, justificându-mi astfel acțiunile. Dar am un singur regret, și anume că nu am încercat mai mult să le conving pe mama, Sabine și Brigitta să vină cu mine. Dar eram nerăbdător să plec, iar mamei... ei bine, să spunem doar că mamei nu-i plac schimbările. Știu că Sabine e sfâșiată, dar ea are tendința să ia partea mamei, spunând că mama nu vrea să-și părăsească munca și casa, că încă îi place să viziteze mormântul tatei și toate vechile justificări. Dar eu văd în ce direcție bate vântul. Nu au niciun viitor acolo, în Est.

Închid capacul coșului și trec curelele din piele prin cataramele metalice. În timp ce le strâng bine, decid, o dată pentru totdeauna, că și ele trebuie să părăsească Berlinul de Est și să vină să trăiască în Vest. Nu voi accepta un „nu” drept răspuns.

Îmi verific ceasul. E încă devreme, e doar ora șapte. Mai am suficient timp până să iau trenul de la Anhalter Bahnhof. Îmi fac o cafea neagră, pornesc radioul și îl pun pe RIAS.

În timp ce duc cafeaua la masă, crainicul spune ceva atât de șocant și de neașteptat, încât mă opresc brusc, zgâlțâind cana. Icnesc de durere, când cafeaua fierbinte îmi frige mâna dreaptă.

Sabine

Casa scării e sumbră, chiar și în miezul zilei.

Nu cred în fantome, dar mirosul de varză călită și de tutun stătut, care se ridică spre palierul nostru dinspre apartamentul lui Herr Schiller, de la etajul de dedesubt, îmi evocă o amintire atât de puternică, încât am impresia că tata e aici, chiar acum.

Mirosul înțepător îmi ajunge la nări și sunt transportată cu opt ani în urmă, când aveam nouă ani, cu un an mai mare decât e acum sora mea. Brigitta e un bebeluș, în brațele mamei noastre. Stăm la ușa apartamentului. Dieter e în dreapta mamei, iar eu în stânga ei. Tata e pe palier. Mama îl roagă să nu facă ceva, aproape că îl imploră. Nu înțeleg despre ce vorbesc. Ceva despre muncitorii din construcții și o grevă generală. Mama spune că o să fie prea periculos. Îi aud frica din voce și mă apropiu de ea. Tata spune să nu ne facem griji. Totul va fi diferit acum, că Stalin e mort. El zice că trebuie să luptăm pentru lucrurile în care credem și se uită în jos, la Dieter și la mine, și zâmbește. Înțeleg sensul cuvintelor lui și mă simt mândră de el. Vreau ca și el să fie mândru de mine. O sărută pe mama pe obraz, o pupă pe Brigitta pe frunte, apoi se apleacă spre Dieter și spre mine. Îi ciufulește părul lui Dieter și mă mângâie pe obraz, dându-mi un pupic pe vârful nasului. Dieter întrebă dacă poate merge cu tata, dar el spune că nu, nu de data aceea.

Îi promite că se va întoarce la timp pentru cină. Nu aveam să-l mai vedem niciodată.

Acum știu că tata se ducea la o demonstrație în Alexanderplatz. Oamenii cereau schimbări politice și drepturi pentru muncitori. Nu au obținut niciuna dintre ele. În schimb, au primit tancuri sovietice, care au intrat și au înăbușit demonstrația. Sute de oameni au fost arestați sau răniți. Zeci au fost uciși. Unul dintre ei a fost tata.

Încerc să alung amintirea, apăsând întrerupătorul. Luminile fluorescente pâlâie slab și prind viață, iar temporizatorul începe să ticăie, ca o bombă pe cale să explodeze.

— Ne întrecem până jos, zic eu.

— S-a făcut, râde Brigitta.

Avem obiceiul ăsta, să ne întrecem cine ajunge prima la parter, înainte ca lumina să se stingă. Înainte să rămânem cufundate în beznă.

E un drum lung până jos. Locuim într-un apartament cu două dormitoare, la ultimul etaj, al patrulea mai exact, al unui bloc vechi din secolul al XIX-lea, din cartierul Prenzlauer Berg. În timp ce coborâm scările în fugă, nu pot să nu observ cât de ponosită a devenit clădirea. Vopseaua de un verde măsliniu se desprinde de pe pereți, iar linoleumul de pe scări e uzat. Mâna mea trece ușor peste balustrada din lemn, care și-a pierdut de mult timp luciul.

Brigitta mi-a luat-o înainte deja. Întotdeauna câștigă întrecerea asta.

Trecem pe lângă ușa domnului Schiller, de la etajul al treilea, unde izul de tutun se simte cel mai tare. Se combină cu mirosul de cartofi prăjiți și varză. Zâmbesc în sinea mea. Lui Herr Schiller îi place mâncarea, iar asta se vede în talia lui considerabilă. Dimensiunile i se potrivesc cu

personalitatea extraordinară și spiritul generos. E un vecin bun. Îi aud radioul, dar nu pot desluși cuvintele.

Brigitta trece în viteză pe lângă ușa lui Frau Lange, de la etajul al doilea, așa că fac și eu la fel. Brigitta insistă că Frau Lange este de fapt o vrăjitoare, care așteaptă să arunce copiii mici în *Kachelofen*-ul ei, soba mare și rotundă, cu cărbuni, care ocupă locul central în sufrageria tradițională germană. Mă tem că Brigitta a citit de prea multe ori *Hänsel și Gretel*. Nu știu exact cu ce se ocupă Frau Lange, dar cred că are un post de conducere în rândul autorităților. Oricum, are ceva ce te înfioară. Este opusul lui Herr Schiller, în toate modurile imaginabile. În timp ce el e rotund și gras, ea e slabă și ascuțită, în timp ce el e jovial și generos, ea e acră și rea, în timp ce el e amabil și prietenos, ea emană un aer de ostilitate. Așa că e logic să încerci să eviți întâlnirile inutile cu ea.

Din apartamentul de la primul etaj, se aud clar zgomote făcute de copii mici; aleargă, râd și țipă. Familia Mann are un băiat de patru ani, Olaf, și o fetiță de șase ani, Michaela. Se joacă adesea în *Hinterhof*, curtea din spatele clădirii, dar astăzi sunt închiși înăuntru. Mi se pare că aud o femeie plângând, dar e greu să fiu sigură, din cauza zgomotului făcut de copii.

— Am câștigat, strigă Brigitta, care reușește să ajungă jos chiar în momentul în care luminile se sting.

— Foarte bine, zic eu, oprindu-mă o clipă, să-mi trag sufletul.

Trecem pe lângă cutiile poștale aliniate pe perete ca un șir de căsuțe metalice pentru păsări și împingem ușile grele din lemn, care dau în strada noastră, Stargarder Strasse.

— Încotro? întrebă Brigitta.

Mă gândesc o clipă.

— Hai să mergem pe jos până la Alexanderplatz, zic eu, apoi putem lua S-Bahn-ul până la Hauptbahnhof, prin Friedrichstrasse, fără să fie nevoie să schimbăm.

Friedrichstrasse e ultima stație din Berlinul de Est, înainte ca linia să treacă granița de sector în Vest. Pornim cu pași repezi. Stargarder Strasse e pustie la ora asta, într-o dimineață de duminică. Obloanele magazinului alimentar al lui Frau Maier sunt trase, iar *Kneipe*, de la colțul străzii, unde localnicilor le place să bea câte un pahar, este cufundat în beznă. Cotim pe Prenzlauer Allee, strada principală care duce spre Alexanderplatz. Un tramvai huruie pe lângă noi, în rest, drumul e pustiu.

Trecem pe lângă terenurile bombardate și clădirile avariate de gloanțe. Zona asta a Berlinului poartă încă cicatricile celui de-Al Doilea Război Mondial. Americanii și britanicii ajută la reconstrucția Berlinului de Vest, dar aici sovieticii lasă totul să se prăbușească. Știu că Dieter va încerca din nou să ne convingă să părăsim Berlinul de Est și să mergem și noi în Vest. Ultima dată când l-am văzut, în iunie, am vorbit despre numărul mare de est-germani care fug de comunism, prin simpla trecere a frontierei în Berlinul de Vest. Se duc la centrul de refugiați de la Marienfelde, unde li se oferă hrană și acte de identitate.

— Ar trebui să o faceți și voi, ne-a spus Dieter. Înainte să fie prea târziu.

Știu că are dreptate. Ar fi trebuit să o facem cu luni în urmă. De data asta, voi încerca să o conving pe mama. Voi insista să...

— Ai grijă! mă apucă Brigitta de braț.

Eram atât de pierdută în gânduri, încât n-am văzut mașina care pufăie pe drum. E un Trabant, o cutie pătrată pe roți, căreia oamenii îi zic Trabi. Motorul în doi timpi face

ca țeava de eșapament să scuipe o pâclă de gaze nocive. Ne acoperim amândouă gurile, în timp ce mașina huruie pe lângă noi. Ce glumă. Mașinile pe care le-am văzut în Berlinul de Vest sunt mult mai bune decât ce avem noi aici. În plus, în Berlinul de Est nu poți să-ți cumperi mașină, trebuie să depui o cerere pentru una și apoi durează cam zece ani până să o cumperi. Probabil că Trabi-ul ăla e cel mai de preț bun al șoferului, deși arată de parcă e făcut din carton și bandă adezivă.

Ajungem la întinderea de beton din Alexanderplatz, fără alte incidente. Piața imensă e goală, cu excepția câtorva oameni care se învârt în fața Rotes Rathaus, Primăria, o clădire din cărămidă roșie, din secolul al XIX-lea. Mie nu-mi vine să zăbovesc niciodată prin Alexanderplatz, știind că aici a fost secerat tata de un tanc sovietic, așa că ne îndreptăm direct spre S-Bahn, cumpărăm biletele și o luăm spre peron.

Avem noroc. În câteva secunde sosește un tren și urcăm în el. În timp ce se îndreaptă spre Vest, vorbim despre cât de nerăbdătoare suntem să-l revedem pe Dieter.

— Își va aminti să aducă portocale? întrebă Brigitta.

— Sper că da.

— Și tort de ciocolată?

— Ar face bine să aducă.

— Dacă nu, o să-l împing în lac, cu toate hainele pe el.

Rădem. Trenul oprește la Friedrichstrasse, înainte să treacă granița în Berlinul de Vest. Mă uit pe fereastră la peronul gol, nerăbdătoare ca trenul să se pună din nou în mișcare, dar nu se întâmplă nimic.

— De ce nu pornim? întrebă Brigitta, după un moment.

— Nu știu.